משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר טהרות

עיקר תוספות יום טוב על משנה מכשירין

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה מכשירין

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-מכשירין/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 4
משנה ה 4
משנה ו 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ו 5
משנה ז 6
משנה ח 6
משנה ט 6
משנה י 6
משנה יא 7
פרק ג 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ז 8
משנה ח 8
פרק ד 8
משנה ג 8
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 9
משנה ח 9
משנה ט 9
משנה י 9
פרק ה 9
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ד 10
משנה ה 10
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ט 10
משנה י 10
משנה יא 10
פרק ו 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 12
משנה ז 12
משנה ח 12

פרק א

משנה א

א שֶׁל תְּלוּשׁ׃

ב מִשֶּׁנִּתְלְשׁוּ. דְּאִם לֹא כֵן, אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא עָלָיו מַיִם בִּמְחֻבָּר. רַשִׁ"י בַּחֲמִשָּׁה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב׃

משנה ב

ג עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּפֶרֶק ד' מִשְׁנָה ג' וּבְהָרַ"ב שָׁם מִשְׁנָה ז'׃

ד אֵינָן כוּ'. וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁרוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הָרַמְבַּ"ם׃

משנה ג

ה **סוֹכָה**. עֲנַף שֶׁל אִילָן. הַר"שׁ. וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ סֻכָּה מַמָּשׁ׃

ו **טָמֵא**. רוֹצֶה לוֹמַר מֻכְשָׁר. וְהָרִבְּה הֵם בְּזֹאת הַמַּסֶּכֶת. וְכֵן טָהוֹר עַל הַדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מֻכְשָׁר. הָרַמְבַּ"ם׃

משנה ד

ז וְיֵרְדוּ מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַצַּד הַתַּחְתּוֹן מִקֶּלַח לְקֶלַח. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כֵּיוָן דְּבִשְׁעַת נְעִוּר נִיחָא לֵיהּ שֶׁיֵּרְדוּ מַיִם מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִפָּלוּ הַמַּיִם מִן הָאַגָּדָה, חָשׁוּב הֶכְשֵׁר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים כֵּיוָן דְּהָיָה חָפֵץ שֶׁלֹּא יִהְיוּ מַיִם עַל זֹאת הָאַגָּדָה בַּצַּד הָעֶלְיוֹן, נְהִי דְּבַצַּד הַתַּחְתּוֹן נִיחָא לֵיהּ שֶׁיֵּרְדוּ דֶּרֶךְ שָׁם, מִכָּל מָקוֹם כָּל הָאַגָּדָה אַחַת הִיא וְתַחְתּוֹנָה שָׁוָה לְעֶלְיוֹנָה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי וַהֲרֵי כוּ', וְכִי חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא יֵצְאוּ מֵעָלֶה לְעֶלְיוֹנָה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי וַהֲרֵי כוּ', וְכִי חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא יֵצְאוּ מֵעָלֶה לְעֶלְיוֹנָה, בִּתְמִיהָה, הָכָא נַמִּי לֹא נַחוּשׁ. אָמְרוּ לָהֶם, שֶׁהַקֶּלַח אֶחָד, וְהַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת לַעֲשׂוֹת כָּל עֶלְיוֹן שֶׁבּוֹ דִּין אֶחָד לָהֶם, אֲבָל אֵין סְבָרָא לַעֲשׂוֹת כָּל קְלָחִין שֶׁבָּאַגָּדָה אֶחָד. מַהֲרַ"ם׃

ח **אֲבָל**. כְּלוֹמַר בְּהָא מוֹדִינָא. כְּמוֹ אֲבָל שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ. מַהֲרַ"ם׃

ט **טָהוֹר**. שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן שֶׁיִּבָּלֵל הַשֵּׂק הַתַּחְתּוֹן, אֲבָל נִתְכַּוֵּן לְהָגֵן בּוֹ הַשֵּׂק הָעֶלְיוֹן שֶׁלֹּא יִבָּלֵל, וְנִמְצָא בְּלֵילַת הַתַּחְתּוֹן שֶׁלֹּא לְרָצוֹן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. הָרַמְבַּ"ם׃

משנה ה

י **הַכְּרִישָׁה**. וְהוּא מְחֻבָּר לַקַּרְקַע. אוֹ נָפַל עָלָיו שֶׁלֹּא לְרָצוֹן. הָרַמְבַּ"ם׃

יא וְהָרַמְבַּ"ם גָּרַס כְּגִרְסַת הַסֵּפֶר. וּמְפָרֵשׁ שֶׁסּוֹחֵט שְׁעָרוֹ בִּבְגָדָיו לְנַגְּבוֹ׃

יב **בְּכִי יַתַּן**. אַף עַל גַּב דְּשֶׁלֹּא יִלְקֶה הַכֹּתֶל אֵינָן בְּכִי יַתַּן [לְהַלָּן פ"ד מ"ג], הָתָם מִשּׁוּם דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ דַּאֲתוּ, וְהָכָא נַמִּי אַף עַל גַּב דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ מֵעִקָּרָא, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהוּא עַצְמוֹ דּוֹחֵק לְהוֹצִיא מֵהֶן הַמַּיִם, אַחְשְׁבִינְהוּ. תּוֹסָפוֹת׃

משנה ו

יג **לְבָדָקָן כוּ'**. שֶׁרוֹאִין אִם נִטְפַּח וְנִתְלַחְלַח כְּשֶׁנּוֹפְחִים בּוֹ, נוֹדָע שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל מַהֵר, כִּי הֱיוֹתוֹ מְקַבֵּל הַלֵּחוֹת בְּמְהֵרָה אוֹת אֶל פְּתִיחַת נְקָבִיבוּתוֹ. הָרַמְבַּ"ם. וְלִדְבָרָיו לָאו בָּרֹק הַיּוֹצֵא מִפִּיו פְּלִיגֵי, אֶלָּא בַּלֵּחוֹת וְזֵעַ שֶׁמַּזִּיעִים הָעֲדָשִׁים בְּסִבַּת הַנְּפִיחָה פְּלִיגֵי. וְדִבְרֵי הָרַ"ב מְפֹרוּשׁ הָרַ"שׁ הוּא:

פרק ב

משנה א

א **בָּתִּים כוּ' טְהוֹרָה**. וַאֲפִלּוּ הֵן טְמֵאִים. הָרַמְבַּ"ם:

ב וְנִרְאֶה לִי דְּמַיְרֵי שֶׁלֹּא בָא בְּתוֹכָם לִטְבֹּל. דְּלֹא תִקְשֶׁה מִמַּתְנִיתִין דְּרֵישׁ פֶּרֶק ה':

משנה ב

ג הָרַ"שׁ. וְקָשֶׁה לִי, דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁאוּבִים הֵם, לֹא מִפְּנֵי כֵן הֵן מְטַמְּאִים אַף עַל פִּי שֶׁמַּכְשִׁירִים. וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּשְׁאוּבִים וּטְמֵאִים הֵם. וְהָרַמְבַּ"ם מְפֹרָשׁ, דְּמָרְחָץ שֶׁזֵּעָתוֹ הוּא מִן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ וְאִם הָיְתָה הַמָּרְחָץ טְמֵאָה זֵעָתָהּ טְמֵאָה כוּ':

משנה ג

ד **טָמֵא**. שֶׁמַּשְׁקִין טְמֵאִין שֶׁיָּרְדוּ לִטְהוֹרִים, מְטַמְּאִים בְּכָל שֶׁהֵן. הָרַמְבַּ"ם. וְקָשֶׁה, דְּאַדְּרַבָּה הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר קַמָּא קַמָּא בָּטֵיל. [וְעַיֵּן פֶּרֶק ה' דַּעֲבוֹדָה זָרָה מִשְׁנָה ח' בְּהָרַ"ב] כוּ'. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. וּלְשׁוֹן הָרַאֲבַ"ד, טָמֵא, וְאוּלַי מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁעָה שֶׁנִּפְלוּ בַּתְּחִלָּה, הֶחֱזִקוּ גַּם הֵם בִּשְׁפִיכוּת שֶׁכְּבָר נִשְׁכְּחָה נְפִילָתָם. וְכָתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה, וְאִם תֹּאמַר, לְפִי זֶה אֲפִלּוּ לֹא נָפְלוּ מֵי שְׁפִיכוּת נַמִּי. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּלֹא גָּזוּר אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם מֵי שְׁפִיכוּת:

משנה ו

ה **קָרוֹב**. כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ הַנָּכְרִי וְיִתְלַשׁ וְיִגְמֹר הַמְּלָאכָה וְיַחֲזֹר לְכָאן. וְשִׁעוּר הַתְּלִישָׁה אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר, שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית בְּשָׁעָה מֻעֶטֶת. הָרַ"ן:

ו וּבְפֶרֶק כ"ג דְּשַׁבָּת מִשְׁנָה ד', אֶלָּא אִם כֵּן בָּאוּ מִמָּקוֹם קָרוֹב, פֵּרֵשׁ הָרַ"ב אֶלָּא אִם כֵּן נוֹדַע בְּבֵרוּר שֶׁבָּאוּ מִתּוֹךְ הַתְּחוּם, כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּמֵת שְׁאנֵי דְּאָוְשִׁי מִלְּתָא. וּלְמַה שֶׁכָּתַב הָרַ"ן כוּ', יֵשׁ לוֹמַר דְּמָקוֹם קָרוֹב דְּהָכָא אֵינוֹ כְּמָקוֹם קָרוֹב דְּהָתָם, אֶלָּא לַאֲפוֹקֵי מָקוֹם רָחוֹק, וּלְעוֹלָם בְּחוּץ לַתְּחוּם, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיְּבֹאוּ מִמֶּנּוּ, אֲבָל אֵין חוֹשְׁשִׁין לַמָּקוֹם הַיּוֹתֵר רָחוֹק מִזֶּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז פֵּרוּשׁ, לֵךְ וּלְקֹט:

משנה ז

ח וְכָל שֶׁכֵּן לְעִנְיַן אֲבֵדָה וְלִנְזָקִין. רַשׁ"י. וּבְגְמָרָא, דִּלְעִנְיַן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ אֵינוֹ כֵן:

ט וְאַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לָן אֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹב, הָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁבָּא לְיָדוֹ הַמָּמוֹן בְּהֶתֵּר וּמִדַּעַת נִתָּנָם לוֹ. הָרַ"שׁ וְתוֹסָפוֹת. וּלְיוֹחֲסִין לֹא מָצֵי לְאוֹקְמֵי, דִּבָעֵינַן תְּרֵי רַבָּא:

י דִּלְהַחֲזִיר אֲבֵדָה אוֹמֵר לוֹ אֵיתֵי רְאָיָה דְיִשְׂרָאֵל אַתְּ. תּוֹסָפוֹת:

יא תֵּימַהּ, דַּהֲוָה מָצֵי לְמִתְנֵי מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה נָכְרִים, וּמְנַגַּח תּוֹרָא דִידָן לְתוֹרָא דִידֵיהּ. תּוֹסָפוֹת:

משנה ח

יב **עִסָּה**. נִרְאֶה לִי, דְּפַת עִסָּה הָיָה מִנְהָגָם דְּבַעֲלֵי בָתִּים אוֹפִין בְּבָתֵּיהֶם יוֹתֵר מִן הַנַּחְתּוֹמִין, וּלְפִיכָךְ אֵין הוֹלְכִין בּוֹ אַחַר רֹב נַחְתּוֹמִין. וְכֵן בְּפַת קִבָּר לְרַבִּי יְהוּדָה. וְנִרְאֶה לִי, דְּתַנָּא קַמָּא וְרַבִּי יְהוּדָה לֹא פְלִיגִי, דְּמַר כִּי אַתְרֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא הַנַּחְתּוֹמִים אוֹפִים פַּת קִבָּר, וּבְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בַּעֲלֵי בָתִּים אוֹפִין פַּת קִבָּר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

יג וְזֶה דִּלֹּא כִדְמַשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ בְּפֶרֶק ז' דִּשְׁקָלִים מִשְׁנָה ג':

משנה י

יד דַּעֲדַיִן לֹא רָאָה פְּנֵי הַבַּיִת וְלֹא נִתְחַיֵּב. הָרַ"שׁ:

טו הָרַמְבַּ"ם. וְצָרִיךְ עִיּוּן, דְּמִשּׁוּם דִּרְגִילִין לְעַשֵּׂר יְהֵא בְּחֶזְקַת מְעֻשָּׂר וְיֵצֵא מִכְּלַל דְּמַאי. וְדַחַק לוֹמַר דְּמַיְרֵי לְעִנְיַן אַכְסַנְיָא וְעָנִי. וּבְחִבּוּרוֹ כָּתַב, פְּטוּר מִלְּעַשֵּׂר, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִקְבַּע לְמַעֲשֵׂר:

טז וְזֶהוּ שִׁיטַת הַיְרוּשַׁלְמִי בִּלְבַד. וְהֵיכִנוּ דְסֵיֵם הָרַ"שׁ, וַאֲפִלּוּ יֵשׁ קִנְיָן מִכָּל מָקוֹם וַדַּאי אֵינוֹ מְעֻשָּׂר הוּא:

יז אֲבָל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אֲבָל נִרְאֶה דְּהָכָא אֲנַן אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר קַיְמִים דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּאַף מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן אָסוּר לְזָרִים, וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אַף מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. אִי נַמִּי אַף לְרַבִּי מֵאִיר לֹא הֶחְמִירוּ בִּדְמַאי, מִשּׁוּם דְּרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִין. וְהַשְׁתָּא נִיחָא דְּלֹא פֵּרֵשׁ הָרַ"ב בְּרֵישָׁא מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה דְּמַאי שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישׁ, אֶלָּא הָכָא אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן דְּאַף לְרַבִּי מֵאִיר אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. נִרְאֶה לִי:

יח **דְּמַאי**. וְלֹא יָדַעְנָא טַעֲמָא מַאי, דַּאֲפִלּוּ וַדַּאי תְּרוּמָה עוֹלָה בְּמֵאָה וְאֶחָד, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר אֵינָהּ אֶלָּא אֶחָד מִמֵּאָה, נִמְצָא כְּשֶׁיֵּשׁ עוֹד אֲפִלּוּ מִנָּכְרִי אֶחָד, נִתְבַּטְּלָה. וַאֲפִלּוּ לְהָרִים אֵינוֹ צָרִיךְ. דְּאֵין כָּאן גֶּזֶל הַשֵּׁבֶט, דְּסָפֵק הוּא וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה:

משנה יא

יט **רְבִיעִית עַל שֶׁל חֲמִישִׁית.** בִּכְדֵי נָקְטוּ, דְּבִשְׁתֵּיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּמַהַר"ם כָּתַב, לְעִנְיַן מְעַשֵּׂר מֵחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן אוֹ לְהֵפֶךְ. וַהֲוָה מָצֵי לְמֵימַר נַמִּי מִן הָרִאשׁוֹנָה עַל הַשְּׁנִיָּה, אֶלָּא דְּהַדְּ רְבִיעִית עַל חֲמִישִׁית אַגַּב גְּרָרָא לֹא רָצָה לְדָלֹג:

פרק ג

משנה א

א **פֵּרוֹת.** רוֹצֶה לוֹמַר כִּי רֹב הַזְּרָעִים מוֹשְׁכִים הַמַּיִם, וְכָל שֶׁכֵּן הַחִטָּה. הָרַמְבַּ"ם. וּבְחִבּוּרוֹ כָּתַב זֶרְעוֹנִים:

משנה ב

ב דְּהוֹאִיל וּסְתָמָן אֵינָן נִבְלָעִים בֶּחָבִית לֹא הָיוּ לְרָצוֹן. וְצָרִיךְ לוֹמַר שֶׁגַּם סוֹפָן לֹא לְרָצוֹן, דְּכָל שֶׁסּוֹפוֹ לְרָצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן. וְזֶה דּוֹחֵק, דְּכֵיוָן שֶׁהַפֵּרוֹת נִרְאִין גַּסִּין, מַאי שְׁנָא מִשְּׁלֹשָׁה הַמַּשְׁקִין דְּמִסְתָּמָא אִמְרִינַן דְּנִיחָא לֵיהּ. מִיהוּ מִדְּתָנַן וְשָׁאֲבוּ וְדִכְוָתֵיהּ בְּסֵיפָא, מוּכָח כְּדִבְרֵי הָרַ"ב. תּוּ נִרְאֶה לִי דְּהָרַ"ב מְפָרֵשׁ לְכֻלֵּהּ מִלְּתָא דַּוְקָא כְּשֶׁהַמַּשְׁקִים חוּץ לֶחָבִית. אֲבָל בְּתוֹךְ הֶחָבִית, אִין הָכִי נַמִּי דִּיכוֹלִין לְהַפְלֵט. וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ, דְּסֵיפָא בְּמִסְתָּמָא אִמְרִינַן שֶׁלֹּא שָׁאֲבוּ וְאֵין צָרִיךְ לָחוּשׁ וְלִבְדֹק, אֲבָל אִם רָאִינוּ שֶׁשָּׁאֲבוּ אֵין הָכִי נַמִּי דַּהֲווּ בְּכִי יַתַּן, וְלֹא מְחַלֵּק בֵּין חוּץ לֶחָבִית לְתוֹכוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ג **פַּת כּוּ'.** נִרְאֶה לִי שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין פַּת לְפֵרוֹת, וּמִשּׁוּם הָכִי תָּנַן הָכָא עַל פִּי חָבִית, וּלְעֵיל אִמְרִינַן דְּמִתּוֹךְ דְּפָנֵי הֶחָבִית נִפְלַט וּמִתְלַחְלֵחַ, וְכֵן צָרִיךְ לוֹמַר לְפִי מַה שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל [אוֹת א'] בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם דְּזֶרַע חִטָּה שׁוֹאֶבֶת וְהָכָא פָּסְקִינַן כְּרַבִּי יוֹסֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **מְטַהֵר כּוּ'.** וּמֵירֵי כְּשֶׁלֹּא רָאוּ הַפַּת עַד אַחַר זְמַן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הָיָה עָלָיו מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

משנה ד

ה **מֻחֶמֶת עַצְמָן.** פֵּרוּשׁ שֶׁהָיוּ הַרְבֵּה וְנִתְחַמְּמוּ וְנִתְלַחְלְחוּ. מַהַר"ם. וּמִדְּלֹא קָתָנֵי וְאִם מֻחֶמֶת עֶרְבָה, יֵשׁ לוֹמַר דְּמֻחֶמֶת עֶרְבָה הֶכְשֵׁרוּ. וְכֵן כָּתַב הָרַאֲבַ"ד, אֶלָּא דְּהִתְנָה שֶׁיִּתְנֵן שָׁם מֻחֶמֶת הַלֵּחוֹת שֶׁבָּהּ וְלֹא מֻחֶמֶת שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם לְכָנְסָן. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם הֶעְתִּיק וְאִם מֻחֶמֶת הָעֶרְבָה:

משנה ה

ו וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּבְבֵית שְׁכִיחַ טְפֵי שֶׁיִּטַּנְּפוּ, וּלְהָכִי תָּנֵי לְעֵיל וְטָנְפוּ, לְפִי שֶׁכֵּן רָגִיל לִהְיוֹת שֶׁמֹּרֶב יַבֶּשׁ הַגֹּרֶן הַמַּיִם נִבְלָעִים בַּקַּרְקַע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז וְהָכִי קָאָמַר, לְדִבְרֵיכֶם דִּבְשִׂמְחָה לְחוּד סַגִּי, לֹא הָיָה לָכֶם לוֹמַר אִם שָׂמַח, שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִשְׂמֹחַ, אֶלָּא דְּשִׂמְחָה לְחוּד לֹא סַגִּי, אֲבָל צָרִיךְ שֶׁיַּעֲמֹד:

משנה ז

ח **בְּכִי יַתַּן**. הֵכְשִׁרוּ הַפֵּרוֹת, וְהַמַּיִם שֶׁעַל הַשַּׁקִּין הִנָּם תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. הָרַמְבַּ"ם:

ט **רַגְלָיו כוּ'**. וְלֹא חֲשִׁיב אָדָם כִּמְחֻבָּר. וְאֵין לְדַמּוֹתוֹ לִשְׁחִיטָה דְּצִפֹּרֶן מְחֻבֶּרֶת פָּסוּל כוּ'. הָרַ"שׁ:

י **וְהַדִּיחַ**. אֲבָל לֹא הַדִּיחַ, אַף עַל גַּב דְּמִסְתָּמָא חָפֵץ שֶׁיּוּדְחוּ כוּ' מִכָּל מָקוֹם אֵינָן בְּכִי יַתַּן, דְּבָעִינַן שֶׁיְּהֵא שָׁמֵחַ לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא הָיָה רוֹצֶה שֶׁלֹּא יוּדְחוּ, וּלְהָכִי צָרִיךְ שֶׁיְּדִיחַ דְּהַשְׁתָּא חָזְינַן דְּנִיחָא לֵיהּ טוּבָא מִדְּקָטָרַח לְהַדִּיחַ. מַהֲרַ"ם:

יא וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא. הָרַמְבַּ"ם מֵהַתּוֹסָפְתָּא. וְטַעֲמָא כָּתַב מַהֲרַ"ם, דְּבִטְהוֹרָה הָעוֹמֶדֶת לְאָכִילָה אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ כָּל כָּךְ אִם תִּהְיֶה מְלֻכְלֶכֶת. אֲבָל בְּאָדָם וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה הָעוֹמֶדֶת לִרְכֹּב וּלְטִיּוּל אוֹ לְהַטְעִין מַשָּׂאוֹת וַדַּאי מַקְפִּיד בְּלִכְלוּכָן, וּסְתָמָא נִיחָא לֵיהּ לְגַמְרֵי שֶׁיּוּדְחוּ:

משנה ח

יב לֹא בָא לְפָרֵשׁ פֵּרוּשׁ אַחֵר אֶלָּא עַל הַדִּישׁ, וְאַגַּב נָקַט נַמִּי הַיַּחַף:

פרק ד

משנה ג

א קְעָרָה. זֶה לְשׁוֹן רַשׁ"י, אִי אַחְשִׁיב לַגְּשָׁמִים בִּירִידָתָן לְצָרְכָּךְ דָּבָר תְּלוּשׁ, וְאַחַר כָּךְ נִפְלוּ פֵּרוֹת לְתוֹכָהּ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מִדַּעַת וְלֹא נִיחָא לֵיהּ, הָווּ מַכְשִׁירִין, דִּתְחִלָּתָן לְרָצוֹן. אֲבָל לְצָרְכָּךְ מְחֻבָּר, לֹא מַכְשִׁירִי, אֶלָּא אִם כֵּן נִיחָא לֵיהּ בִּנְפִילַת הַפֵּרוֹת לְתוֹכָן דְּהָדַר אַחְשְׁבִינְהוּ לְתָלוּשׁ:

ב **שֶׁתּוּדַח**. הָא בִּשְׁבִיל שֶׁיּוּדַח הַכֹּתֶל אֵינוֹ בְּכִי יַתַּן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּכֹתֶל מְעָרָה [פֵּרַשׁ רַשׁ"י, שֶׁחוֹקֵק הַקַּרְקַע וְנַעֲשֶׂה כֹּתֶל מֵאֲלָיו], אֲבָל בְּכֹתֶל בִּנְיָן, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִלָּקֶה הַכֹּתֶל הוּא דְּאֵינוֹ בְּכִי יַתַּן, הָא בִּשְׁבִיל שֶׁיּוּדַח הַכֹּתֶל בְּכִי יַתַּן. גְּמָרָא. וְנִיחָא הַדִּיּוּקִים דְּלֹא סָתְרִי אַהֲדָדֵי:

משנה ה

ג וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּלֵיכָּא דְּפָלֵיג עָלֶיהָ אַף שֶׁנִּשְׁנָה בְּלָשׁוֹן פְּלֻגְתָּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ד דְּדַוְקָא בִּצְנוֹן שֶׁחָשַׁב לַהֲדִיחוֹ הֻכְשַׁר כְּשֶׁהֶעֱלָתוּ, אֲבָל הָנֵי לֹא. הָרַ"שׁ:

ה **הָעֶלֶם כוּ'**. כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא נִטְלָם מִתּוֹךְ הַקֻּפָּה שֶׁדַּרְכָּהּ לִטְלָם קְצָתָם קְצָתָם אֲבָל הֶעֱלָה כֻּלָּם כְּאֶחָד דְּהַיְנוּ שֶׁהֶעֱלָם עִם הַקֻּפָּה:

ו **טְמֵאִים**. וְתֵימַה, מַאי שְׁנָא מִשַּׁק מָלֵא פֵּרוֹת דְּפָרֵק קַמָּא מִשְׁנָה ד' דְּלֹא הֶכְשְׁרוּ בַּמַּיִם הַנּוֹטְפִים מִן הַשַּׁק. וְשֶׁמָּא הָכָא נִיחָא לֵיהּ טְפֵי בַּהֲדָחָה דְּקַקָּפָה. הָרַ"שׁ:

משנה ז

ז הָרַמְבַּ"ם. וְצָרִיךְ עִיּוּן, דִּלְפֵרוֹת מַעֲשֵׂר אֵין צָרִיךְ אֲפִלּוּ נְטִילַת יָדַיִם. וְנִרְאֶה לִי לְהַגִּיהַּ פַּת בְּמָקוֹם פֵּרוֹת. מהר"ו וורמיז"א. וְהֵיא קַשְׁיָא עֲצוּמָה. וּמַה שֶּׁהִגִּיהַּ פַּת, אַפַּתִּי קָשֶׁה, דִּבְפֵרוֹת קָיְמִינַן. וְעוֹד, דְּלִנְגִיעָה אֲפִלּוּ פַּת אֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה אַף לְתָרוּמָה:

ח הַיְנוּ לְאַחַר שֶׁהֶעֱלָם. דְּכָל זְמַן שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים בַּמַּיִם לֹא מִתְכַּשְּׁרִי. תּוֹסָפוֹת:

משנה ח

ט כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּפֶרֶק י' דְּמִקְוָאוֹת. הָרַמְבַּ"ם. וְתֵימַה, דְּאַדְּרַבָּה שָׁם נִתְבָּאֵר דְּמְלֹאָה מַיִם אֵין חוֹצְצִים. וְהַכֶּסֶף מִשְׁנֶה הַקְּשָׁה עוֹד, דְּמַשְׁמַע שֶׁאִם לֹא הָיוּ חוֹצְצִים הָיְתָה טְהוֹרָה. וְזֶה אֵינוֹ. וְעִקַּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּחִבּוּרוֹ, נִטְמֵאת הַקְּדֵרָה, שֶׁאֵין הַמִּקְוֶה מְטַהֵר כְּלֵי חֶרֶס. וְכֵן הוּא בְּנָסַחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

י וַאֲפִלּוּ נִטְמְאוּ בַּשֵּׁנִי. וַאֲפִלּוּ מֵחֲמַת יָדַיִם:

משנה ט

יא כְּגוֹן שֶׁהִשְׁלִיךְ פֵּרוֹת בַּקִּילּוֹן וְלֹא יָדוּעַ אִם הָיָה בּוֹ לְהַטְפִּיחַ. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

יב וְקָשֶׁה, דְּאַכַּתִּי מַאי קָא מַשְׁמַע לָן כְּשֶׁלֹּא נָגְעוּ שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ. וְהָרַמְבַּ"ם מְסַיֵּם, וֶהֱסִיקָן הַתַּנּוּר טָהוֹר, וְאֵין הַמַּיִם שֶׁעֲלֵיהֶם מִתְטַמְּאִין מִן הַמַּשְׁקִים הַבְּלוּעִין בָּהֶן:

יג אֲבָל בְּלַחִים שֶׁאֵין הָאוּר נֶאֱחָז בָּהֶן כָּל כָּךְ, טְמֵאִים, וְלֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁרִבּוּי לַחְלוּחוּתָן מְבַטְּלִין. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה

משנה ב

א **אֵינָן כוּ'**. וְהַמַּיִם הָעוֹלִים עָלָיו, בְּכִי יֶתֶן. הָרַמְבַּ"ם:

ב שֶׁמְּנַתְּזִין עַל לֹא דָבָר בָּאֲוִיר. לֹא כְּמִתְכַּוֵּן לְנַתֵּז עַל חֲבֵרוֹ דְּרֵישָׁא, וְכִמְשַׁחֵק דְּמִשְׁנָה א':

משנה ג

ג **בְּכִי יֶתֶן**. הַטַּעַם, דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ הַדֶּלֶף, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דִּבְלָלָן כְּדֵי לְהִתְפַּשֵּׁט הַמַּיִם בְּכֻלָּן, חָשׁוּב נִיחָא לֵיהּ. מַהֲרַ"ם:

משנה ד

ד וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁלְּמַטָּה מִן הָרֹאשׁ. מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְרֹאשׁ בְּלְעָדוֹ. תּוֹסָפְתָּא:

ה וַאֲפִלּוּ לְאֵיפָא דְּאָמְרֵי דְּרַבִּי טַרְפוֹן לָאו חֲבֵרוֹ הָוָה:

משנה ה

ו אֶלָּא עַל יְדֵי הֶרְגֵּשׁ בִּלְבַד יָדַע אִם יֶשׁ בּוֹ מַיִם. וְאַף עַל פִּי דִּכְשֶׁמַּרְגִּישׁ אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יַעֲלוּ בוֹ הַמַּיִם, מִכָּל מָקוֹם אֵין כַּוָּנָתוֹ לַעֲלִיַּת שׁוּם מַיִם כְּלָל וְאֵין צָרִיךְ לָהֶם:

ז וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ נַמִּי לְעִנְיַן שֶׁאֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה, וְאַף שֶׁהָאֱבָן נִרְאֶה עַל שֶׁטַח הַמַּיִם, אֵינָן כִּתְלוּשִׁין. וְכֵן כָּתַב מַהֲרַ"ם, אִם פָּשַׁט טָמֵא יָדָיו וּנְטָלוֹ מִן הַמַּיִם, מַיִם שֶׁעָלָיו טְהוֹרִים. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ח **בְּכִי יַתָּן**. שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּלִי סָפֵק הוֹצָאַת הַמַּיִם, וְהָוֵי כְּמוֹ מַרְעִיד אֶת הָאֵילָן. אֲבָל כְּשֶׁנְּחְבָּט וְהוּא בְּתוֹךְ הַמַּיִם, אֵין זֶה כַּוָּנָתוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא שָׁקוּעַ בַּמַּיִם. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

ט **נֹעֵר כּוּ**'. וְהוּא הַדִּין וּבַסְּפִינָה וְדִכְוָתַהּ. וְקָשֶׁה, אַמַּאי לֹא תְּנַנְהוּ בְּחַד בָּבָא:

י **הַגָּדוֹל**. תַּנָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָאֵי וּבְאוֹתוֹ יָם רְגִילִין בְּכָךְ:

משנה ט

יא **חוֹץ כּוּ**'. וַאֲפִלּוּ מְעֹרֶה מִצּוֹנֵן לְצוֹנֵן. הָרַמְבַּ"ם:

יב וְהָכִי נַמִּי מְפָרְשֵׁי [תְּהִלִּים נד] בְּבֹא הַזִּיפִים, שַׂקְרָנִים וְהוֹלְכֵי רָכִיל שֶׁמְּזִיפִים דִּבְרֵיהֶם. גְּמָרָא:

יג **שֶׁהִיא כּוּ**'. וּלְתַנָּא קַמָּא כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם רִיר כָּל כָּךְ כְּמוֹ דְּבַשׂ הַזִּיפִין וְהַצַּפַּחַת, לָא חָשִׁיב לְהוּ. תּוֹסָפוֹת:

משנה י

יד כְּמוֹ זֵעַת הַמֶּרְחָץ. הָרַ"שׁ. וּקְצָת קָשֶׁה, דְּאִם כֵּן אֲפִלּוּ בְּלֹא נִצּוֹק נַמִּי יְהֵא טָמֵא. וְאוּלַי דְּאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא נִצּוֹק. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יא

טו דְּלֹא חִלְקוּ לְעֵיל בֵּין עֶלְיוֹן חַם לְתַחְתּוֹן חַם אֶלָּא כְּשֶׁהָעֶלְיוֹן טָהוֹר, אֲבָל כְּשֶׁהָעֶלְיוֹן טָמֵא, לְעוֹלָם מְטַמֵּא הַתַּחְתּוֹן. נִרְאֶה לִי:

פרק ו

משנה א

א וְהוּא הַדִּין לֹא נִתְכַּוֵּן וְשָׁמַח, כִּדְאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא, עוֹדֵהוּ הַטַּל עֲלֵיהֶן הֲרֵי הוּא בְּכִי יֶתֶן. רַשִׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ב שֶׁיִּתְלַחְלְחוּ מֵאֲלֵיהֶן מִן הָאֲוִיר. מַהֲרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **בַּלַּחִים**. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַתִּיז עֲלֵיהֶן מַיִם אֶלָּא אִם עָמְדוּ יָמִים כוּ'. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ד וְהוּא מְטַמֵּא אוֹתָהּ בְּקִלְפָּתָהּ. הָרַמְבַּ"ם:

ה **עִמָּהֶן**. עִם הַמַּשְׁקֶה וְהַבֵּיצִים. הָרַמְבַּ"ם:

ו דְּצִיר גּוּפוֹ, לְאוֹ בַּר קַבּוֹלֵי טָמְאָה הוּא, דְּזֵעָה בְּעָלְמָא הוּא. גְּמָרָא:

ז הָרַ"שׁ. וְלֹא נָקְטוּ נַמִּי דָּגִים, וְנִרְאֶה שֶׁדַּעְתָּן דְּחוּץ מִשֶּׁל דָּגָה לָאו בְּצִיר הוּא, אֶלָּא אֲרִישָׁא קַאֵי חוּץ מִדָּגִים. וְכֵן הוּא בָּרַמְבַּ"ם בְּנָסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְחִבּוּרוֹ:

ח הָרַמְבַּ"ם. וְקָשֶׁה, דְּלֹא הָוֶה צָרִיךְ לְמִתְנֵי אֶלָּא מַיִם כָּל שֶׁהֵן מַכְשִׁירִין אֶת הַצִּיר. אֲבָל בַּגְּמָרָא וּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י, צִיר טָהוֹר כְּגוֹן שֶׁהִשְׁקִיקוּ בְּמַיִם וְטָהוֹר מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִי רַבָּא מַיְא מִטַּהֵר עַל יְדֵי הַשָּׁקָה. אִי רַבָּא צִיר וְהָוֵי לֵיהּ אֹכֶל וְלֹא מַהֲנֵי לֵיהּ הַשָּׁקָה, צִיר לְאוֹ בַּר קַבּוֹלֵי טֻמְאָה הוּא. וְהָנָךְ מְעוּטָא דְמַיְא בָּטְלֵי לְהוּ בְּרֻבָּא. שֶׁנִּפַּל כוּ' טָמֵא, דְּעַמֵּי הָאָרֶץ נֶחְשְׁדוּ לְעָרֵב מַיִם בְּצִירָן עַד מֶחֱצָה, וְכִי נָפַל הַאי כָּל שֶׁהוּא, מָצָא מִין אֶת מִינוֹ וְרִבּוּ מַיִם עַל הַצִּיר וּטְמֵאִים. וְכֵן הִשִּׁיגוּ הָרַאֲבַ"ד:

משנה ד

ט אִמְנָם לְיַי בְּכָאן שֶׁל דְּבוֹרִים, לְחַלֵּק בֵּינוֹ וּבֵין דְּבַשׁ צְרָעִים. הָרַמְבַּ"ם. וּדְבַשׁ תְּמָרִים אַף עַל גַּב דְּבַקְּרָא נִקְרָא דְּבַשׁ סְתָם, מִכָּל מָקוֹם בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם דְּבַשׁ סְתָם הוּא שֶׁל דְּבוֹרִים. וְכָתַב הָרַ"שׁ דְּבַתּוֹלָדוֹת דִּלְקַמָּן לֹא חָיְשִׁינַן אֲפִלּוּ יֵשׁ לָהֶן לְיַי:

י מִנַּיִן לְדַם הַנִּדָּה, שֶׁנֶּאֱמַר [וַיִּקְרָא כ] מְקוֹר דָּמֶיהָ, וְאוֹמֵר כוּ'. כֵּן הוּבָא בָּרַ"שׁ:

יא וְאִם אֵינוֹ עִנְיָן לִדְמָעוֹת, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְאַף. וְעוֹד, דְּאוֹתִיּוֹת אָלֶף עַיִן מִתְחַלְּפִין. הָרַ"שׁ. וְכָל זֶה אַסְמַכְתּוֹת. וְעִקַּר דַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הָווּ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

יב וְצָרִיךְ עִיּוּן מִמֵּי טְבֶרְיָא דְּמִשְׁנָה ז', עַיֵּן שָׁם. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁשּׁוֹתִין אוֹתָן כְּדֵי לְשַׁלְשֵׁל אֵינוֹ חָשׁוּב מַשְׁקֶה אֶלָּא כְּמוֹ מִידֵי דְּמֵיכַל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר מַשְׁקִים הַיּוֹצְאִים מִפִּי טַבַּעַת מֵאֲלֵיהֶן. וּכְהַאי גַּוְנָא חָלֵב אִשָּׁה דְּחָשׁוּב אֹכֶל בְּפִי הַתִּינוֹק:

יג **לְדַעְתּוֹ**. פֵּרוּשׁ, בֵּין שֶׁיָּצְאוּ לְדַעְתּוֹ וְכוּ'. הָרַמְבַּ"ם:

יד **שְׁחִיטָה**. אַף עַל גַּב דְּדַם מַגֵּפָתָהּ לֹא, דְּדַם חֲלָלִים גַּבֵּי אָדָם כְּתִיב, מִכָּל מָקוֹם דַּם שְׁחִיטָה מַכְשִׁיר, דְּאִתַּקַּשׁ לְמַיִם, דִּכְתִיב [דְּבָרִים יב] עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם. רַשׁ"י. וּמֵהַאי טַעֲמָא נִיחָא דְּדַוְקָא בִּטְהוֹרִים, דְּבֵיהּ אַיְרֵי קְרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו **הַקָּזָה**. שֶׁל אָדָם. הָרַמְבַּ"ם. דְּבַבְּהֵמָה לֹא עֲדִיף מִדַּם מַגֵּפָתָהּ. וְהָר"שׁ כָּתַב, דִּבְמַקִּיז לִשְׁתִיָּה אֲפִלּוּ דִּבְהֵמָה נַמִּי מַכְשִׁיר, דְּאַחְשְׁבֵיהּ:

טז וְהוּא דַּעַת חֲכָמִים [דְּטָהֳרוֹת פ"ט מ"ג]. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

יז וְלָאו דַּוְקָא אֵלּוּ שֶׁהֵן אַב הַטֻּמְאָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ דַּם מַגֵּפָתָהּ וַחֲלֵב אִשָּׁה וְדִמְעַת עַיִן שֶׁאֵינָן אֶלָּא וְלַד הַטֻּמְאָה. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּהֶדְיָא. וְצָרִיךְ עִיּוּן דְּלֹא תָּנֵי לְהוּ דַּהֲווּ רְבוּתָא טְפֵי:

יח **הַדְּלַעַת**. לֹא יָדַעְתִּי לָמָּה נָקַט דְּלַעַת:

יט **גּוֹרָדָהּ**. דְּדַם הָאָדָם אָסוּר מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְעוֹד, דְּמֵת אָסוּר בַּהֲנָאָה:

כ **טָהוֹרָה**. לְפִי שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרָה. הָרַ"שׁ:

משנה ז

כא **מֵי טְבֶרְיָה**. יֵשׁ בָּהֶן אֵיכוּת שֶׁמְּשַׁלְשְׁלִים. הָרַמְבַּ"ם:

כב אֶלָּא כְּזֵעָה בְּעָלְמָא. הָרַ"שׁ:

משנה ח

כג כְּלוֹמַר, וְלֹא הָוֵי כְּמוֹ לְרָצוֹן דְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא, דְּהָתָם מַיְרֵי בִּשְׁעַת נְפִילָתָן עַל הַזְּרָעִים וּמְשׁוּם הָכִי אֲפִלּוּ סוֹפוֹ לְרָצוֹן. אֲבָל הָכָא מַיְרֵי בִּשְׁעַת פְּרִישָׁה מִן הָאִשָּׁה:

כד **לִרְפוּאָה**. לִבְהֶמְתּוֹ שֶׁלֹּא יַזִּיקֶנָּה חֲלָבָהּ, טָמֵא, דְּהָא לְרָצוֹן הוּא. וְהַמַּקִּיז לִבְהֶמְתּוֹ לִרְפוּאָה, טָהוֹר, דְּדַם מַגֵּפָתָהּ הִיא, וְהוֹאִיל וְכֵן אַף הַנּוֹטֵף שֶׁלֹּא לְרָצוֹן טָמֵא. רַשׁ"י: